

Mantel der liefde: christelijk antwoord op bestuurlijke dilemma's

Muel Kaptein

INTRO:

De mantel der liefde houdt het midden tussen twee ondeugden: te veel liefde kan leiden tot verhulling of verstikking, te weinig liefde kan resulteren in onverschilligheid of harde veroordeling. Het vraagt om wijsheid en nuance om de juiste balans te vinden.

In de Bijbel wordt liefde beschreven als het kloppende hart van ons handelen. 1 Korinthe 13:7 stelt dat liefde „alle dingen bedekt, alle dingen gelooft, alle dingen hoopt en alle dingen verdraagt”. Toch lijkt de uitdrukking ”de mantel der liefde” in onze tijd vaak een negatieve connotatie te hebben gekregen. Het wordt gezien als een manier om weg te kijken, fouten te verbergen of verantwoordelijkheid te ontlopen. Maar wat betekent de mantel der liefde werkelijk voor ons, als christelijke schoolbestuurders? In deze bijdrage wil ik een reflectie en praktische handvatten bieden om als directeur, toezichthouder of mr-lid van een school met integriteit en liefde te handelen, vooral wanneer dilemma's zich aandienen.

Dilemma's als lakmoesproef

Bij bestuurlijke vraagstukken is liefde niet slechts een abstract ideaal, maar een praktische gids. Neem bijvoorbeeld de volgende situaties, die helaas maar al te herkenbaar zijn in de praktijk:

- Wat doe je als je vermoedt dat de cijfers van je school flink zijn opgepoetst?
- Hoe handel je wanneer een docent zich misdraagt?
- Hoe ga je om met een collega die systematisch wordt genegeerd in vergaderingen?
- Wat doe je als jouw schoolbestuurder te veel in zichzelf is gaan geloven en elke kritiek wegwijs?

Juist in dergelijke dilemma's wordt onze integriteit op de proef gesteld. Dit zijn de momenten waarop we moeten laten zien waar we werkelijk voor staan. De mantel der liefde biedt ons bij dergelijke dilemma's handelingsperspectieven.

Mantel der liefde in balans

De mantel der liefde heeft positieve functies: hij biedt bescherming, creëert verbinding en kan onderscheidend zijn. Denk bijvoorbeeld aan Sem en Jafeth, die de naaktheid van hun vader bedekten zonder hem te beschamen (Genesis 9:23). Toch kan de mantel der liefde ook doorslaan naar misbruik: verhulling, passiviteit, willekeur of zelfs manipulatie. Als bestuurders moeten we waken voor deze risico's en de mantel der liefde bewust en integer inzetten.

De kernvraag is dan ook: Wat betekent de mantel der liefde in de praktijk van ons werk? Vergt hij meer dan accepteren, tolereren of vergeven? Of vraagt hij juist om moed, het benoemen van de waarheid en het zoeken naar gerechtigheid?

Integriteit als perspectief

Integriteit speelt een sleutelrol in de toepassing van de mantel der liefde. Integriteit is de verbinding tussen wie we zijn (deugdenethiek) en wat we doen (beginselethiek). Zoals de Bijbel zegt: „Aan de vruchten kent men de boom.” Dit betekent dat ons gedrag consistent en coherent met onze christelijke waarden moet zijn. Integriteit wordt zichtbaar wanneer het erop aankomt – bij dilemma's, bij kwaad en bij nood.

Een belangrijk inzicht uit de ethiek is dat een deugd het midden houdt tussen twee ondeugden. Dapperheid bijvoorbeeld ligt tussen lafheid en roekeloosheid. Dit geldt ook voor de mantel der liefde: te veel liefde kan leiden tot verhulling of verstikking, terwijl te weinig liefde kan resulteren in onverschilligheid of harde veroordeling. Het vraagt om wijsheid en nuance om de juiste balans te vinden.

Handvatten voor liefdevol besturen

Om de mantel der liefde effectief te kunnen inzetten, bied ik enkele praktische richtlijnen die voortkomen uit mijn onderzoek naar liefde in het werk en ervaring als schoolbestuurder en schooladviseur:

1. Gemeenschappelijke waarden als basis: Zorg dat de school duidelijke, hartverwarmende waarden heeft die breed worden gedeeld. Dit maakt het gemakkelijker om elkaar aan te spreken en samen te werken vanuit een gedeeld fundament.
2. Vertrouwen opbouwen, ondanks onze gebrokenheid: We weten dat de mens geneigd is tot kwaad. Dit vraagt om een realistische, maar liefdevolle blik op onszelf en anderen. Vertrouwen komt voort uit het besef dat we allemaal tekortschieten, maar tegelijkertijd geroepen zijn tot gerechtigheid.
3. Echte interesse tonen: Luister oprecht naar collega's en vraag door. Alleen door elkaar echt te leren kennen, kunnen we elkaar helpen om te groeien en waar nodig te confronteren.
4. Dilemma's bespreken: Maak ruimte om actuele en fundamentele vraagstukken gezamenlijk te bespreken. Als we een cultuur creëren waarin eerlijkheid en kwetsbaarheid worden gewaardeerd, kunnen we moeilijke kwesties met meer moed en wijsheid aanpakken.
5. Eigen fouten erkennen: Het openlijk delen van eigen tekortkomingen is een krachtig getuigenis van nederigheid en vertrouwen. Het geeft anderen de ruimte om hetzelfde te doen en versterkt de onderlinge band.
6. Aanspreken met zorg: Confronteer collega's individueel en met compassie. In plaats van publieke beschuldigingen bieden een-op-eengesprekken de kans om problemen op te lossen in een sfeer van liefde en respect.
7. Ruimte bieden voor herstel: Wanneer iemand verantwoordelijkheid neemt voor zijn fouten, excuses aanbiedt en de schade herstelt, kunnen we vergeving tonen en streven naar verzoening. Dit is een krachtig voorbeeld van christelijke liefde in praktijk.

Liefde in actie

De mantel der liefde vraagt om actie, vooral in moeilijke situaties. Wanneer integriteit wordt bedreigd of het kwaad zich aandient, kunnen we niet weggijken. Juist dan moeten we een lichtend licht en een zoutend zout zijn. Liefde is niet alleen een emotie maar ook een daad: het vraagt om moed, om waarheid te spreken in liefde en om gerechtigheid na te streven, zelfs als dat ongemakkelijk is.

Zoals Paulus in 1 Korinthe 13:6 schrijft, verblijdt de liefde zich in de waarheid en gerechtigheid. Soms betekent dat het openbaar maken van onrecht, zelfs als dat pijn doet. Liefde voor de waarheid kan ons dwingen om moeilijke beslissingen te nemen, maar altijd met een hart dat gericht is op herstel en verzoening.

Conclusie...

De mantel der liefde is geen excuus om weg te kijken, maar een oproep tot verantwoordelijkheid en trouw. Hij biedt ons de kans om juist in moeilijke momenten

onze integriteit te tonen en een voorbeeld te zijn van christelijke liefde in actie. Laten we deze mantel aantrekken in onze bestuurlijke rollen. En laten we daarmee niet alleen recht doen aan de waarheid en gerechtigheid die God van ons vraagt maar ook antwoord geven op de mantel der liefde die Hij in Zijn Zoon ons aanreikt.

Prof. dr. S.P. Kaptein is hoogleraar bedrijfsethiek en integriteitsmanagement aan de Rotterdam School of Management, Erasmus University. Hij heeft veel geschreven over integriteit en christen-zijn in het werk. Dit artikel is een samenvatting van de lezing die hij hield op het Onderwijs van Waardesymposium "De mantel der liefde - over integriteit in de praktijk van de bestuurlijke driehoek" op 24 januari in Veenendaal.